

C-305/23. sz. ügy [Bacigán]¹**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. május 15.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Juzgado de lo Mercantil n.º 10 de Barcelona (Spanyolország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. május 2.

Felperes:

Agencia Estatal de la Administración Tributaria

Alperes:

S. E. I.

Az alapügy tárgya

Fizetésképtelenségi eljárás – A fizetésképtelen adós (a jelen ügy alperese) kérelme a kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítésének engedélyezésére – Az egyik hitelező (a jelen ügy felperese) által a mentesítés engedélyezésével szemben benyújtott kifogás – A kifogás jogalapja: az adóssal szemben a mentesítés iránti kérelem benyújtását megelőzően különösen súlyos adójogi jogsértés miatt kiszabott közigazgatási szankció

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Előzetes döntéshozatal iránti kérelem értelmezés céljából – EUMSZ 267. cikk – A nemzeti rendelkezések összeegyeztethetősége a 2019/1023/EU irányelvvel – A 2019/1023 irányelv 1. cikkének (4) bekezdése és 23. cikkének (1) és (2) bekezdése – Az adósság alóli mentesítéshez vezető eljárásoknak a tagállamok mérlegelésén alapuló kiterjesztése azon fizetésképtelen természetes személyekre,

¹ A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

akik nem vállalkozók – A mentesítésre való jogosultság terjedelme és az e jogosultság alóli kivételek – A tisztességtelen magatartás fogalma

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

Első: Amennyiben a nemzeti jogalkotó úgy dönt, hogy a 2019. június 20-i (EU) 2019/1023 európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikkének (4) bekezdésében foglaltak szerint a fizetésektelen vállalkozóknál felmerülő adósság alóli mentesítéshez vezető eljárások alkalmazását kiterjeszti azon fizetésektelen természetes személyekre, akik nem vállalkozók, e szabályozását szükségszerűen az irányelv III. címében foglalt rendelkezésekhez kell-e igazítani?

Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén,

Második: A 2019. június 20-i 2019/1023 európai parlamenti és tanácsi irányelv 23. cikkének (1) bekezdésében részletezett tisztességtelen magatartás fogalmi körébe tartozik-e az adós részéről a tartozás keletkezését okozó gondatlan, illetve hanyag magatartás?

A második kérdésre adandó nemleges válasz esetén,

Harmadik: A 2019. június 20-i (EU) 2019/1023 európai parlamenti és tanácsi irányelv 23. cikke (2) bekezdésének a)–f) pontjában rögzített esetek a meghatározott és kellően indokolt körülmények taxatív felsorolását képezik-e, vagy a tagállamok hozzáadhatnak meghatározott és kellően indokolt egyéb körülményeket?

Amennyiben a harmadik kérdésre az lenne a válasz, hogy az államok a 2019. június 20-i (EU) 2019/1023 európai parlamenti és tanácsi irányelv 23. cikke (2) bekezdésének a)–f) pontjában rögzített esetektől eltérő, meghatározott és kellően indokolt egyéb körülményeket is meghatározhatnak,

Negyedik: [A]z állam[ok] által megadott további, meghatározott körülményeket minden esetben tisztességtelen vagy rosszhiszemű magatartásnak kell-e indokolnia?

Ha a [harmadik és negyedik] kérdésre az a válasz adandó, hogy az államok nem határozhatnak meg a 2019. június 20-i (EU) 2019/1023 európai parlamenti és tanácsi irányelv 23. cikke (2) bekezdésének a)–f) pontjában rögzített esetektől eltérő körülményeket, illetve ha az eltérő, meghatározott egyéb magatartások hozzáadását az adós tisztességtelen vagy rosszhiszemű magatartásával kell indokolni,

Ötödik: [A]z irányelv 23. cikkének megfelelő értelmezés az olyan rendelkezések, mint a Ley Concursal (fizetésektelenségi törvény) egységes szerkezetbe foglalt szövege 487. cikke 1. bekezdésének 2. pontja alkalmazásának mellőzésével jár-e,

amennyiben megállapítható, hogy a különösen súlyos adójogi jogsértés nem az adós tisztességtelen vagy rosszhiszemű magatartásának a következménye?

Az uniós jog hivatkozott rendelkezései

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1023 irányelve (2019. június 20.) a megelőző szerkezetátalakítási keretekről, az adósság alóli mentesítésről és az eltiltásokról, valamint a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósság alóli mentesítési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről, és az (EU) 2017/1132 irányelv módosításáról:

1. cikk (1) bekezdése, (2) bekezdés h) pontja, (4) bekezdés

23. cikk

A nemzeti jog hivatkozott rendelkezései

A Ley Concursal (fizetéseképtelenségi törvény) egységes szerkezetbe foglalt szövegének módosításáról és a 2019. június 20-i (EU) 2019/1023 irányelv átültetéséről szóló, 2020. szeptember 5-i Ley 16/2022 (16/2022. sz. törvény) által módosított, a Ley Concursal (fizetéseképtelenségi törvény) egységes szerkezetbe foglalt szövegének jóváhagyásáról szóló, 2020. május 5-i Real Decreto Legislativo 1/2020 (1/2020. sz. királyi törvényerejű rendelet)

486. cikk

487. cikk, 1. bekezdés, 2. pont

2003. december 17-i Ley 58/2003 General Tributaria (58/2003. sz. általános adótörvény)

191. cikk, 1. és 4. bekezdés

Az ügy tényállása és az alapügy rövid ismertetése

- 1 2016 júliusában S. E. I. – az alapeljárás alperese, a fizetéseképtelenségi eljárásban adós – egyéni vállalkozóként kenyér-, pékáru- és cukrászati termékek kiskereskedelmével foglalkozó egyéni vállalkozást indított. Az első évben képes volt vállalkozói tevékenységének költségeit fedezni. A második évtől azonban e tevékenysége csökkenni kezdett, ezért kisebb hitelekért kellett folyamodnia, hogy képes legyen a vállalkozáshoz fűződő valamennyi költség viselésére, míg végül a helyzet fenntarthatatlanná vált, és 2018 októberében a vállalkozás megszüntetésére kényszerült, számos fennálló tartozása mellett. Miután vállalkozói tevékenységével felhagyott, S. E. I. két vállalatnál állt alkalmazásban, majd pedig munkanélküli lett.

- 2 Mivel fizetésképtelenné vált, S. E. I. felszámoló segítségével igyekezett peren kívüli fizetési megállapodást elérni. Ilyen megállapodás nem jött létre, ezért 2020. június 19-én maga a felszámoló kérelmezte a *concurso de acreedores* (hitelezői gyűlés) fizetésképtelenségi eljárást az adós S. E. I.-vel szemben. Az S. E. I.-t terhelő követelések összesen 143 021,35 EUR összeget tettek ki.
- 3 Az előterjesztő bíróság 2020. július 8-i végzésében megállapította, hogy az adós fizetésképtelen.
- 4 2022. július 13-án a vagyonfelügyelő (RCD CONCURSAL, S. L. P. gazdasági társaság) benyújtotta a zárójelentést és zárómérleget, amelyben a fizetésképtelenségi eljárás megszüntetését kérte. E jelentést 2022. szeptember 21-én közzétették a többi féllel.
- 5 2022. október 18-án az adós átmeneti mentesítést kért a vagyonának felszámolása útján nem kielégíthető követelések alól, amelyek a következők:

[HITELEZŐ]	ADÓSSÁG	NEM MENTESÍTETT ÖSSZEG
FOGASA (spanyol bérgarancia alap)	6 701,99 €	850,00 €
N. C. P.	4 597,77 €	0,00 €
A. E. A. T. (spanyol állami adóhivatal)	9 254,65 €	2 127,32 €
DIPUTACIÓN DE BARCELONA	374,35 €	0,00 €
T. G. S. S. (spanyol társadalombiztosítási általános pénztár)	21 802,60 €	10 901,30 €
AGM ABOGADOS	3 750,00 €	0,00 €
AIGÜES DE MANRESA	189,95 €	0,00 €
CAIXABANK S. A.,	5 135,37 €	0,00 €
CCPP C/ COLL BAIX 34	350,00 €	0,00 €
DIR MARAGALL	85,00 €	0,00 €
ENDESA ENERGIA S. A.,	3 184,14 €	0,00 €
FECSA ENDESA (GAS POWER értékesítő)	159,75 €	0,00 €
GRUPO ORANGE ESPAÑA	423,38 €	0,00 €
NATURGY ENERGY GROUP	252,49 €	0,00 €
PRA IBERIA S. L., (korábban WIZINK BANK)	1 365,55 €	0,00 €
	57 626,99 €	13 878,62 €

Emellett fizetési tervet nyújtott be a fizetésképtelen vagyonnal szemben fennálló követelésekre és az általa nem mentesíthetőnek ítélt, elsőbbségi követelésekre vonatkozóan.

- 6 2022. november 18-án az Agencia Estatal de Administración Tributaria (A. E. A. T., adóhivatal) a 2022. szeptember 5-i Ley 16/2022-vel (16/2022. sz. törvény) módosított, a fizetésképtelenségi törvény egységes szerkezetbe foglalt szövegének jóváhagyásáról szóló, 2020. május 5-i Real Decreto Legislativo 1/2020 (1/2020. sz. királyi törvényerejű rendelet) 487. cikke 1. bekezdésének 2. pontja alapján kifogást nyújtott be a kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítés engedélyezése ellen. Az A. E. A. T. kifogása alapjául szolgáló tényállás a következő: korábban, konkrétan 2020. április 20-án az A. E. A. T. 504,99 € összegű bírságot szabott ki S. E. I.-re, mivel a 2018. évben nem fizette meg határidőn belül azt a forrásadót, amelyet S. E. I. az üzlethelyiség bérlete fejében általa fizetett bérleti díj után volt köteles teljesíteni. A Ley 58/2003 General Tributaria (58/2003. sz. általános adótörvény) 191. cikkének 4. bekezdése alapján az A. E. A. T. úgy ítélte meg, hogy e forrásadó-kötelezettség elmulasztása különösen súlyos adójogi jogsértésnek minősül, ugyanis az A. E. A. T. az adózótól az adókötelezettségeinek teljesítése során elvárható gondosság hiányát állapította meg S. E. I. magatartásában.
- 7 Az A. E. A. T. kifogását követően a kérdést előterjesztő bíróság 2022. november 24-i végzésében helyt adott a közbenső kérdés felvetésének a vonatkozó kérelmet elfogadta, az adóst és a vagyonfelügyelőt pedig felszólította érveik előterjesztésére.
- 8 2022. december 16-án mind az adós, mind a vagyonfelügyelő írásbeli beadványt terjesztett elő az A. E. A. T. által a mentesítés iránti kérelemmel szemben emelt kifogás ellen.
- 9 Mivel egyik fél sem nyújtott be az eljárási iratokban foglaltakhoz képest további bizonyítékot, a bíróság a 2023. január 9-i pervezető intézkedéssel az eljárás e részét lezárta és az ügyet ítélethozatalra bocsátotta.
- 10 Az előterjesztő bíróság 2023. március 16-i végzésével tájékoztatta a feleket arról, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelem terjeszthető az Európai Unió Bírósága elé a nemzeti szabályozásban előírt mentesítési rendszernek a 2019/1023 irányelv szabályozásával való összeegyeztethetőségére vonatkozó két kérdés a Bíróság elé utalása céljából.
- 11 A felperes által az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésének lehetőségéről – különösen a 2019/1023 irányelv 23. cikkében szereplő „tisztességtelen” kifejezés értelmezésére vonatkozóan – kifejtett érvelést követően az előterjesztő bíróság újrafogalmazza és kibővíti az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket.

Az alapeljárás feleinek lényeges érvei

- 12 Az A. E. A. T. a fent ismertetett érvek alapján ellenzi a kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítés engedélyezését. Az adós és a vagyonszelővel szemben az A. E. A. T. által benyújtott kifogást.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem rövid indokolása

- 13 Az (EU) 2019/1023 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése abban az értelemben korlátozza e jogszabály személyi hatályát, hogy az irányelv nem vonatkozik az ugyanezen cikk (1) bekezdésében említett eljárásokra olyan természetes személy adósok esetében, akik nem vállalkozók (lásd: az irányelv 1. cikke (2) bekezdésének h) pontja). Az irányelv 1. cikkének (4) bekezdése azonban jelzi, hogy a tagállamok kiterjeszthetik a fizetésektelen vállalkozóknál felmerülő adósság alóli mentesítéshez vezető eljárások alkalmazását azon fizetésektelen természetes személyekre, akik nem vállalkozók.
- 14 A jelen ügyben az adós mind a peren kívüli egyezsége iránti kérelemben, mind a fizetésektelenségi eljárás megindítása iránti kérelemben kifejti, hogy nem vállalkozó.
- 15 Az előterjesztő bíróság számára tehát először is az a kérdés, hogy amennyiben a nemzeti jogalkotó úgy dönt, hogy a mentesítési rendszer személyi hatályát kiterjeszti a nem vállalkozó természetes személyekre, e rendszerét egyúttal hozzá kell-e igazítani az irányelvnek a fizetésektelen vállalkozóknál felmerülő adósság alóli mentesítéséről szóló rendelkezéseivel.
- 16 Ebben az értelemben kétségek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy az irányelv 1. cikkének (4) bekezdésében alkalmazott jogalkotási technikát minimális harmonizációra irányulónak kell-e tekinteni abban az értelemben, hogy az uniós jogalkotó a vállalkozói adósságok alóli mentesítés mechanizmusait szabályozza, a tagállamok pedig e mechanizmusok tekintetében más, szigorúbb feltételeket is megállapíthatnak, vagy pedig ez esetben a szabályozási harmonizáció mérlegelésen alapuló kiterjesztésének jogalkotási technikájáról van szó, abban az értelemben, hogy a tagállamok lehetőséget kapnak arra, hogy a mentesítés harmonizált mechanizmusát a nem vállalkozókra is kiterjesszék?
- 17 Más szóval, ha az irányelv célja a nemzeti jogszabályok harmonizálása a vállalkozók tartozásai alóli mentesítés tekintetében, egyúttal az irányelv lehetőséget biztosít arra is, hogy a tagállamok mérlegelésük szerint kiterjesszék a mentesítési mechanizmusok alkalmazási körét a nem vállalkozókra, ezt úgy kell-e érteni, hogy amennyiben az állam a nem vállalkozókra vonatkozó mentesítési mechanizmusok szabályozása mellett dönt, akkor az irányelv III. címében (20–24. cikk) foglalt rendelkezéseknek megfelelő átültető szabályt kell alkotnia annak érdekében, hogy az irányelv mérlegelésen alapuló kiterjesztésének terjedelme is harmonizált legyen?

- 18 Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén a következő kérdés az irányelv 23. cikkében szereplő tisztességtelen magatartás fogalmának értelmezésére és terjedelmére, valamint a nemzeti szabályozásnak az irányelv rendelkezéseivel a mentesítés alóli kivételek tekintetében való összeegyeztethetőségére vonatkozik.
- 19 Az irányelv 23. cikke a mentesítéshez való hozzáférés megtagadásához vezető körülményeket illetően kétféle esetcsoportot említ:
1. A fizetésektelen vállalkozó a nemzeti jog értelmében tisztességtelenül vagy rosszhiszeműen járt el a hitelezőkkel vagy egyéb érdekelt felekkel szemben az eladósodás, a fizetésektelenségi eljárás vagy az adósság visszafizetése során, a bizonyítási teherre vonatkozó nemzeti szabályok sérelme nélkül.
 2. Meghatározott körülmények állnak fenn, feltéve, hogy ezek az eltérések kellően indokoltak, amelyekre ezután a közösségi jogszabály a „*például az alábbi esetekben*” kifejezéssel mutat rá, majd pedig felsorol hat esetet az a)–f) pontban.
- 20 A Ley 58/2003 General Tributaria (58/2003. sz. általános adótörvény) 191. cikkének 4. bekezdése két olyan magatartásfajtát szemléltet, amely különösen súlyos adójogi jogsértésnek minősülhet. Így e rendelkezés két szakaszra különül:
1. A jogsértés különösen súlyos, ha visszaélés útján történt.
 2. Amennyiben visszaélés nem történt, a jogsértés abban az esetben minősül különösen súlyosnak, ha a visszatartott vagy visszatartandó összegek, illetve a levont adó megfizetését nem teljesítik, feltéve, hogy a visszatartott és meg nem fizetett összegek, illetve a levont és meg nem fizetett adó a bírság összegének 50 százalékát meghaladja.
- 21 Az A. E. A. T. a bírságot kiszabó határozatban különösen súlyos adójogi jogsértés elkövetését rója fel az adósnak, akinek a magatartásában megállapítást nyert „*az adózótól az adókötelezettségeinek teljesítése során elvárható gondosság hiánya, amely [gondosság] tanúsítása esetén az adózónak a megfelelő határidőn belül el kellett volna ismernie adótartozását a vonatkozó fordított adózás keretében*”.
- 22 A vitatott ügyben az adós a visszatartott összegeket az adózótól az adókötelezettségeinek teljesítése során elvárható gondosság hiánya miatt nem fizette meg, visszaélést pedig nem állapítottak meg.
- 23 Ilyen körülmények között az előterjesztő bíróság részéről a következő kérdés merül fel: az irányelv 23. cikkében kifejtett tisztességtelen magatartás fogalmi körébe tartozik-e az adós részéről a tartozás keletkezését okozó gondatlan vagy nem kellően óvatos magatartás?

- 24 Amennyiben e második kérdésre nemleges válasz adandó, az előterjesztő bíróság következő kérdése az irányelv 23. cikkének (2) bekezdésében szereplő ezen megfogalmazás terjedelmére vonatkozik: „*meghatározott körülmények fennállása esetén [...], feltéve, hogy ezek az eltérések kellően indokoltak, például az alábbi esetekben*”.
- 25 Az irányelv 23. cikke (2) bekezdésének a)–f) pontjában rögzített esetek a meghatározott és kellően indokolt körülmények taxatív felsorolását képezik, vagy a tagállamok meghatározott és kellően indokolt egyéb körülményeket is előírhatnak?
- 26 Ha e [harmadik] kérdésre az a válasz adandó, hogy az adósság alóli mentesítéshez való hozzáférés kizárása, illetve annak korlátozása tekintetében az államok meghatározott és kellően indokolt egyéb körülményeket is meghatározhatnak, akkor az állam által meghatározott további körülmények előírását minden esetben tisztességtelen vagy rosszhiszemű magatartásnak kell-e indokolnia?
- 27 Az irányelv 23. cikke (2) bekezdésének a)–f) pontjában felsoroltaktól eltérő további körülmények előírható jellege tenné lehetővé, hogy a nemzeti jogalkotó figyelembe vegye a különösen súlyos adójogi jogsértésekért kiszabott szankciókat.
- 28 Amennyiben a [harmadik és negyedik] kérdésre az a válasz adandó, hogy az államok nem határozhatnak meg a 23. cikk (2) bekezdésének a)–f) pontjában felsoroltaktól eltérő körülményeket, illetve hogy az azoktól eltérő, meghatározott egyéb további magatartások előírását az adós tisztességtelen vagy rosszhiszemű magatartásának kell indokolnia, az előterjesztő bíróság számára felmerül a 16/2022. sz. törvénnyel módosított, egységes szerkezetbe foglalt fizetésképtelenségi törvény 487. cikke 1. bekezdése 2. pontjának összeegyeztethetőségére vonatkozó ötödik kérdés. E rendelkezés szerint *nem részesülhet a kielégítetlen kötelezettség alóli mentesítésben az olyan adós, akit a mentesítés iránti kérelem benyújtását megelőző tíz évben jogerős közigazgatási határozatban különösen súlyos adójogi jogsértés miatt megbüntettek, kivéve, ha a mentesítés iránti kérelem benyújtásának időpontjában az említett jogsértés miatt terhére rótt felelősségnek teljes mértékben eleget tett.*
- 29 Mivel e rendelkezés nem tesz különbséget a különösen súlyos adójogi jogsértés fajtáit illetően, minden esetben a mentesítés automatikus akadályát képezi, függetlenül attól, hogy a különösen súlyos adójogi jogsértés az adós tisztességtelen vagy rosszhiszemű magatartásának a következménye-e vagy sem. A magatartások közötti különbségtétel hiánya a következő kérdést veti fel: az irányelv 23. cikkének megfelelő értelmezés az olyan rendelkezések, mint a fizetésképtelenségi törvény egységes szerkezetbe foglalt szövege 487. cikke 1. bekezdése 2. pontja alkalmazásának mellőzésével jár-e, amennyiben megállapítható, hogy a különösen súlyos adójogi jogsértés nem az adós tisztességtelen vagy rosszhiszemű magatartásának a következménye?